

Büntetés-végrehajtási Szervezet
Oktatási Központja
1108 Budapest, Újhegyi út 9-11. Tel.: 261-7011 Fax: 431-0180

A javítóintézetben alkalmazott rendészek kiegészítő képzése

Jogi ismeretek

tansegédlet

2015.

1. A társadalmi normák fajtái:

- erkölcsi
- vallási
- együttélési
- jogi normák

1.1. Alapfogalmak

A jog fogalma

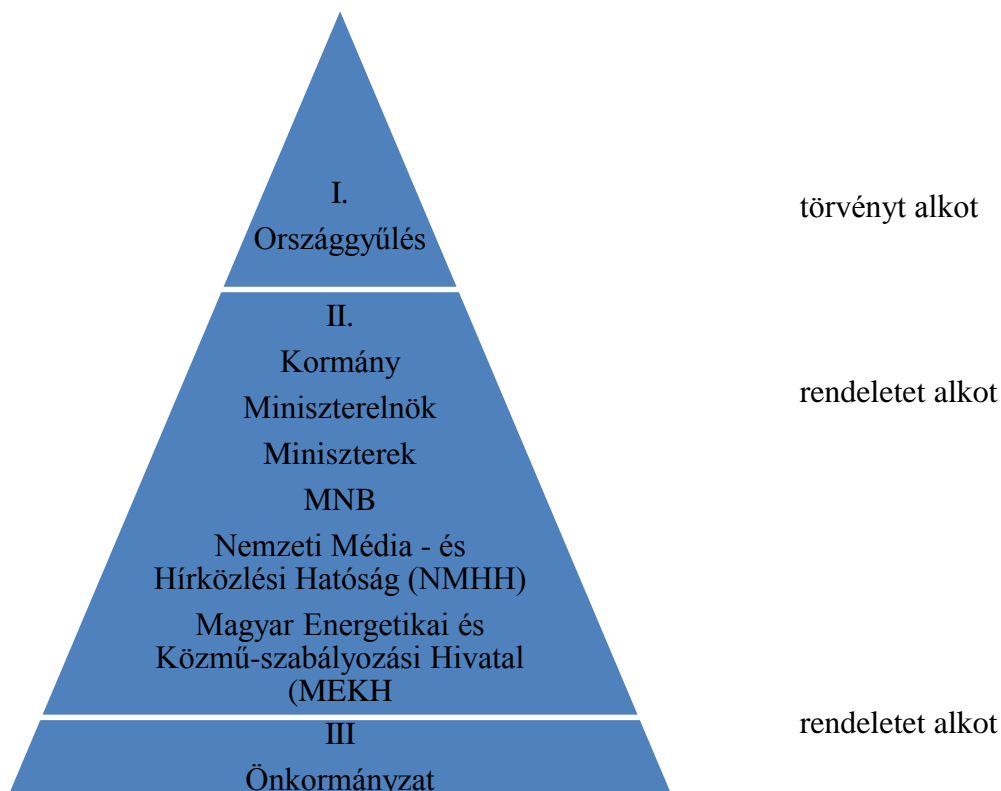
A jog:

- állami szervek által kibocsátott,
- olyan magatartási szabályok összessége,
- amelyeket általános érvényesség jellemez, és
- amelyek betartása az állam által kikényszeríthető.

A jogi normát a betartásának az állam általi kikényszeríthetősége különbözteti meg a társadalmi normák más fajtáitól.

1.2.A jogforrások

A jogalkotásra vonatkozó szabályokat az 2010. évi CXXX. törvény határozza meg. **A jogalkotó szerveket és az általuk alkotható jogszabályokat az Alaptörvény tartalmazza.**

A I. és II. kategóriába tartozó jogalkotói szervek által alkotott jogszabályok általános érvényűek és hatályúak.

E rangsornak megfelelően az alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal, és egyik sem lehet ellentétes Magyarország Alaptörvényévé. Ezt nevezzük **a jogforrások hierarchiájának**.

A jogszabályok jogalkalmazó szervek útján érvényesülnek.

2. A büntetőjog fogalma, tagozódása

A büntetőjog azon jogszabályok összessége, amelyek meghatározzák, hogy mely emberi magatartások minősülnek bűncselekménynek és az ezek elkövetőivel szemben alkalmazható büntetéseket és intézkedéseket.

Tagozódása:

- anyagi büntetőjog (Btk.) 2012. évi C. törvény
- alakai büntetőjog (büntetőeljárás-jog) 1998. évi XIX. törvény
- büntetés- végrehajtási jog 2013. évi CCXL. törvény

2.1. A bűncselekmény alanya

Minden bűncselekmény szükségszerű eleme az alany. Alanynak nevezzük azt az elkövetőt, akit a bűncselekmény megvalósítása miatt felelősségre lehet vonni. **Alany tehát a büntethető elkövető.**

2.2. Az alannyá válás feltételei – általános alany

Bűncselekmény alanya (tettese és részese) csak:

- **a bűncselekmény elkövetésekor a 12. életévét betöltött**
- **legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkező, (felismerési és cselekvési képesség) ha az elkövető az elkövetéskor rendelkezik a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátási képességgel**
- **természetes személy (élő ember) lehet.**

A Btk 16. §-a szerint:

„Nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés, az erős felindulásból elkövetett emberölés, a testi sértés, a rablás és a kifosztás elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.”

A Btk 105. §-a szerint:

„Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetéskor 12. életévét már betöltötte, de a 18. életévét még nem.”

A fentiek alapján a főszabály az, hogy a fiatalkorú az az elkövető, aki a 14. életévét már betöltötte, de a 18. életévét még nem. Emellett azonban a 12. életévét betöltött, de 14. életévét még el nem ért bűnelkövető büntetőjogi felelősségre vonásának feltételeit is megteremti a törvényt, ennek egyik feltétele az, hogy az általa elkövetett cselekmény a 16. §-ban megjelölt bűncselekmények valamelyikét valósítsa meg, másik pedig az, hogy rendelkezzen a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges belátással.

A belátási képességnek két egymást feltételező eleme van:

- **a felismerési és**
- **az akaratí képesség.**

Beszámítási képességgel rendelkezik az, aki képes arra, hogy a felismeréséhez viszonyítva akaratának megfelelő magatartást tanúsítson, **legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkezett az elkövetési magatartás tanúsításakor.**

A bűncselekmény elkövetője jogi személy nem lehet. A beszámítási képesség emberi, személyhez kötött képesség.

3. A fiatalkorúakra vonatkozó eltérő anyagi büntetőjogi szabályok

A fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseket a Btk. XI. fejezete tartalmazza.

3.1. Ki minősül fiatalkorúnak?

Erre vonatkozóan eltérő szabályozás található a Büntető törvénykönyvben, és a javítóintézetek rendtartásáról szóló 30/1997 (X.11.) NM. rendeletben.

2012. évi C. törvény (Btk)

105. § (1) Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.

30/1997(X.11.) NM. rendelet

§ (4) E rendelet alkalmazásában fiatalkorú az, aki a tizenkettedik életévét betöltötte, de a huszonegyediket nem.

Eltérések a fiatalkorúak esetében a büntetések és intézkedések alkalmazásában (2012. évi C. tv.)

3.2 A büntetések és az intézkedések

108. § (1) Fiatalkorúval szemben intézkedésként javítóintézeti nevelés is alkalmazható.

(2) Javítóintézeti nevelés mellett nem szabható ki szabadságvesztés, elzárás vagy közérdekű munka.

A szabadságvesztés

109. § (1) A fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés legrövidebb tartama bármely bűncselekmény esetén egy hónap.

(2) A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama

a) életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény elkövetése esetén tíz év,
b) öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése esetén öt év.

(3) A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét betöltött fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama

- a) életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény elkövetése esetén tizenöt év,
  - b) tíz évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése esetén tíz év,
  - c) öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése esetén öt év.
- (4) A büntethetőség elévülése határidejének számításánál és a visszaesőkre vonatkozó rendelkezések szempontjából a (2)-(3) bekezdésben meghatározott időtartamok az irányadóak.

110. § (1) A szabadságvesztés végrehajtási fokozata fiatalkorúak börtöne, ha

- a) a fiatalkorút büntett miatt kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélik,
- b) az egyévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélt fiatalkorú visszaeső, vagy
- c) az egyévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélt fiatalkorút a szándékos bűncselekmény elkövetését megelőző három éven belül szándékos bűncselekmény miatt javítóintézeti nevelésre ítélték.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eseteken kívül a szabadságvesztés végrehajtási fokozata fiatalkorúak fogháza.

Az elzárás

111. § A fiatalkorúval szemben kiszabható elzárás legrövidebb tartama három nap, leghosszabb tartama harminc nap.

A javítóintézeti nevelés

120. § (1) Javítóintézeti nevelést a bíróság akkor rendel el, ha a fiatalkorú eredményes nevelése érdekében intézeti elhelyezése szükséges. Javítóintézeti nevelés nem rendelhető el azzal szemben, aki az ítélet meghozatalakor huszadik életévét betöltötte.

(2) A javítóintézeti nevelés tartama egy évtől négy évig terjedhet.

121. § (1) Javítóintézeti nevelés elrendelése esetén a bíróság megállapítja, hogy a fiatalkorú a javítóintézeti nevelés felének letöltése után ideiglenesen elbocsátható az intézetből, ha

- a) legalább egy évet eltöltött az intézetben, és
- b) alaposan feltehető, hogy az intézkedés célja további javítóintézeti nevelés nélkül is elérhető.

(2) Az ideiglenes elbocsátás tartama azonos a javítóintézeti nevelés hátralévő részével, de legalább egy év.

(3) A bíróság az ideiglenes elbocsátást megszünteti, ha a fiatalkorút az ideiglenes elbocsátás alatt - a 122. §-ban meghatározott esetet kivéve - szabadságvesztésre ítélik, vagy vele szemben javítóintézeti nevelést rendelnek el. Ha a bíróság a fiatalkorúval szemben más büntetést szab ki, vagy más intézkedést alkalmaz, a bíróság az ideiglenes elbocsátást megszüntetheti.

(4) Az ideiglenes elbocsátás megszüntetése esetén az ideiglenes elbocsátáson töltött idő a javítóintézeti nevelésbe nem számítható be.

122. § Ha a fiatalkorút a javítóintézeti nevelésre ítélet után elkövetett bűncselekmény miatt a javítóintézeti nevelés vagy az ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, a szabadságvesztés büntetést kell végrehajtani. Ebben az esetben a javítóintézeti nevelés hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni úgy, hogy kétnapi javítóintézeti nevelés helyébe egynapi szabadságvesztés lép.

4. A javítóintézeti nevelés büntetés-végrehajtási szabályai

(2013. évi CCXL. tv. a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról)

343. § (1) A javítóintézeti nevelés végrehajtása során a fiatalkorúval szemben emberi méltósága tiszteletben tartásával, életkori szükségletei figyelembevételével kell bánni, és a törvényben meghatározott korlátozások kivételével gondoskodni kell jogai megkülönböztetés nélküli biztosításáról és védelméről.

(2) A javítóintézeti nevelés végrehajtása alatt a törvényes képviselő gondozási és nevelési joga szünetel, ez a jog a javítóintézet igazgatóját (a továbbiakban: igazgató) illeti meg.

(6) E fejezet alkalmazásában fiatalkorú alatt érteni kell a tizennyolcadik életévét betöltött, de huszonegyedik életévét meg nem haladott javítóintézeti neveltet is.

4.1. A javítóintézeti nevelés célja és felügyelete

344. § A javítóintézetben folyó nevelés célja a fiatalkorú társadalmi beilleszkedésének elősegítése, ennek érdekében beilleszkedési zavarai enyhítése, pszichés állapota rendezése, iskolázottsága, szakmai képzettsége fejlesztése, az alapvető erkölcsi normák elfogadtatása, az egészséges életmódra való felkészítése.

4.2. A végrehajtás rendje

346. § (1) A javítóintézeti nevelést e törvény és a javítóintézetek rendtartásáról szóló jogszabályban meghatározott intézeti rend szerint kell végrehajtani. A javítóintézet belső életének rendjét a házirend tartalmazza, amit az igazgató állapít meg. A házirend jóváhagyása a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter hatáskörébe tartozik.

(2) A fiatalkorú gondozását és nevelését a gyermekek védelméről szóló törvény rendelkezései és a javítóintézetek működése során irányadó szakmai szabályokban meghatározott elvek szerint kell biztosítani.

(4) A javítóintézet rendjének fenntartása érdekében gondoskodni kell - az ébresztőtől a takarodóig - a fiatalkorú folyamatos felügyeletéről, tevékenysége irányításáról, valamint éjszakai nyugalma biztosítása érdekében a hálótermek rendszeres ellenőrzéséről.

347. § (1) A javítóintézet a befogadáskor

a) a fiatalkorú adatait a gyermekek védelméről szóló törvény rendelkezései szerint nyilvántartásba veszi (a továbbiakban: fiatalkorúak nyilvántartása), és személyi adatlapot állít ki róla,

b) a fiatalkorúról arcképmást készít, ami a ki- és belépés ellenőrzése érdekében kiállítandó javítóintézeti azonosító kártyán használható.

(2) A javítóintézeti kártya igazolja a fiatalkorú személyazonosságát.

(3) A fiatalkorú a javítóintézetben nem tarthat magánál olyan tárgyat,

a) amelynek birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti vagy jogszabályba ütközik,

b) amely a javítóintézet rendjét, biztonságát, valamint ezek fenntartását és ellenőrzését, saját vagy mások életét, testi épségét és egészségét veszélyezteti,

c) amely alkalmas arra, hogy használatával a fiatalkorú - önállóan vagy másokkal közösen - bűncselekményt kövessen el, vagy - amennyiben ellene büntetőeljárást folytatnak - a büntetőeljárás eredményességét veszélyeztesse.

Elkülönítés

348. § (1) A javítóintézeti nevelés végrehajtása során el kell különíteni a fiúkat a lányoktól.

(2) A fiatalok életkoruk, továbbá egészségügyi és nevelési szempontok szerint csoportosíthatók.

(3) A tizenhatodik életévüket be nem töltött és a tizenhatodik életévüket betöltött javítóintézeti nevelteket a javítóintézetben külön lakóegységben kell elhelyezni, kivéve ha a fiatalok érdekében az igazgató ettől eltérően rendelkezik.

4.3. A fiatalok alapvető jogai és kötelezettségei

352. § A javítóintézeti nevelés végrehajtása alatt a fiatalok az Alaptörvényben meghatározott alapvető jogait és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságait a javítóintézeti nevelés végrehajtása során is gyakorolhatja, és köteleseit a javítóintézeti nevelés során is köteles teljesíteni, kivéve, ha azok szüneteléséről vagy korlátozásáról az ítélet vagy törvény rendelkezik.

A fiatalok jogainak szünetelése

353. § A javítóintézeti nevelés végrehajtása alatt szünetel a fiatalok

- a) a szabad mozgáshoz való joga,
- b) a tartózkodási hely szabad megváltoztatásához való joga,
- c) a békés gyülekezéshez való joga,
- d) a sztrájkhoz való joga.

A fiatalok jogainak korlátozása

354. § A javítóintézeti nevelés végrehajtása alatt a fiatalok

- a) munkához való joga, vagy a foglalkozás szabad megválasztásához való joga,
- b) művelődéshez való joga és tanszabadsága,
- c) önrendelkezéshez való joga, és a szabad orvos és egészségügyi szolgáltató megválasztásához való joga,
- d) kegyeleti joga,
- e) - ha nagykorúságot szerzett - szülői felügyeleti joga,
- f) egyesülési joga,
- g) tulajdonhoz való joga,
- h) vállalkozáshoz való joga,
- i) pihenéshez, szabadidőhöz és rendszeres fizetett szabadsághoz való joga,
- j) lelkiismereti és vallási szabadsága,
- k) magántitokhoz való joga,
- l) általános cselekvési szabadsága a szünetelő jogokra való tekintettel törvényben meghatározott korlátozásoknak megfelelően gyakorolható.

A fiatalok jogainak biztosítása

355. § (1) A javítóintézeti nevelés végrehajtása alatt a fiatalok e törvény szerint jogosult

- a) személyi biztonságának és a tulajdonhoz fűződő jogainak a védelmére,

- b) életkori szükségleteihez igazodó ellátásra, gondozásra és felügyeletre,
  - c) megfelelő ruházat biztosítására,
  - d) kapcsolattartásra hozzátartozóival, valamint harmadik személyekkel és szervezetekkel,
  - e) lelkiismereti vagy vallási meggyőződésének szabad megválasztására, annak kinyilvánítására és gyakorlására; a hitéleti szolgálatot ellátó egyházi személy és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja részéről lelki gondozására,
  - f) munkavégzése után - annak mennyiségének és minőségének - megfelelő, a javítóintézeti rendtartásban meghatározott díjazásra,
  - g) az intézetbe való befogadásakor a jogainak és a kötelességeinek megismerésére,
  - h) külön törvényben meghatározott egészségügyi és mentálhigiénés ellátásra,
  - i) megfelelő sport- és kulturális, vagy egyéb szabadidős-foglalkozás biztosítására.
- (2) A fiatalkorúak részére - személyiségük fejlesztése érdekében - egyéni és csoportos foglalkozásokat, valamint különféle - intézeten belüli, vagy intézeten kívüli - programokat kell szervezni vagy biztosítani.
- (3) A fiatalkorú szűrt tartalmú internet-szolgáltatás használatára hetente egy alkalommal harminc perc időtartamban jogosult.
- (4) A javítóintézeti nevelés végrehajtása során a fiatalkorú személyiségi jogainak védelmét a végrehajtásban közreműködő, vagy azt segítő szerveknek és személyeknek is biztosítaniuk kell.

A fiatalkorú kötelezettségei

- 356. § (1)** A javítóintézeti nevelés végrehajtása során a fiatalkorú köteles - különösen -
- a) az intézkedés végrehajtásának rendjét, az intézet házirendjét, biztonsági és higiéniai követelményeit megtartani,
  - b) javítóintézetben az igazgató által kijelölt csoportban nevelkedni,
  - c) a javítóintézet elhagyásához engedélyt kérni,
  - d) tanulmányait a köznevelésről szóló törvényben meghatározott életkorig, vagy a köznevelésről szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása esetében azt követően is folytatni,
  - e) alávetni magát a szükséges orvosi vizsgálatnak és gyógykezelésnek, az invazív eljárásra az egészségügyi jogszabályokat kell alkalmazni,
  - f) a gondozása és az eredményes nevelése érdekében a javítóintézet dolgozóival együttműködni,
  - g) a katasztrófahelyzet elhárításához szükséges tevékenységben közreműködni,
  - h) az általa okozott kárt a polgári jog szabályai szerint megtéríteni.
- (2) A fiatalkorú a nevelés keretében - a házirendben foglaltak szerint - köteles közreműködni a háló és az egyéb közös helyiségek takarításában, környezete rendben tartásában. Ezt a tevékenységet a fiatalkorú díjazás nélkül végzi a 135. § szerinti időtartamban.

4.4. A javítóintézeti nevelés félbeszakítása

- 371. § (1)** A javítóintézeti nevelést fontos okból - a fiatalkorú személyi vagy családi körülményei, egészségi állapota miatt - egy évben tíz naptól három hónapig terjedő időtartamra az igazgató félbeszakíthatja. A félbeszakítás engedélyezéséről vagy a kérelem elutasításáról határozatot kell hozni.

(2) Ha a fiatalokorú egézségi állapota indokolja, az (1) bekezdés szerinti félbeszakítás időtartamát a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter legfeljebb - a félbeszakítás (1) bekezdés szerinti engedélyezésétől számított - egy évig meghosszabbíthatja. A félbeszakításról való döntés érdekében a javítóintézet előterjesztést tesz, amelynek részét képezi a javítóintézet orvosának a fiatalokorú egézségi állapotára vonatkozó véleménye.

(3) A félbeszakítás tartama a javítóintézeti nevelésbe nem számít be.

5. A javítóintézetek rendtartásáról szóló 30/1997 (X.11.) NM. rendelet

5.1.A javítóintézeti nevelés végrehajtása

Befogadás

10. § (1) Javítóintézeti nevelés elrendelése esetén a bíróság értesítése és intézkedése alapján a fiatalokorút a 3. számú mellékletben megjelölt intézet felveszi. Bírósági értesítés hiányában az intézet megtagadja a fiatalokorú befogadását.

(2) Befogadáskor az intézet megállapítja a fiatalokorú személyazonosságát. Az intézet a befogadást megtagadja, ha az előállított, vagy önként jelentkező fiatalokorú nem azonos a bírósági értesítésben megjelölt személlyel.

(3) A befogadás megtagadásáról és annak okáról az előállító szervet és a javítóintézeti nevelés végrehajtásáról rendelkező bíróságot haladéktalanul értesíteni kell.

(4) Ha a fiatalokorú a bíróság értesítésében megjelölt időpontban az intézetben nem jelent meg, erről az intézet igazgatója a bíróságot tájékoztatja.

(6) Ha a fiatalokorún a befogadáskor külsérelmi nyomot észlelnek, vagy a rendőrségi fogdából, büntetés-végrehajtási intézetből, másik javítóintézetből átkísért fiatalokorú azt állítja, hogy bántalmazták, haladéktalanul orvosi vizsgálatot kell végezni, jegyzőkönyvet felvenni, melynek egy példányát az átkísérést végrehajtó szervnek, illetve a törvényességi felügyeletet ellátó ügyésznek meg kell küldeni.

11. § (1) A javítóintézet ideiglenesen fogadja be a fiatalokorút, ha a személyazonossága kétséges, illetve, ha a bírósági értesítés hiányos.

(2) Ideiglenes befogadás esetén a javítóintézet haladéktalanul intézkedik a személyazonosság tisztázása, a hiányos irat kiegészítése vagy pótlása iránt.

(3) Az ideiglenes befogadás az arra okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb tizenöt napig tarthat.

12. § (1) Ha a javítóintézeti nevelés végrehajtására jelentkező fiatalokorú az intézetbe magával hozza felügyelet nélkül maradó gyermekét, az intézet igazgatója

a) haladéktalanul megkeresi a székhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt - hivatali időn kívül a rendőri szervet - a gyermek ideiglenes hatályú beutalása végett, vagy

b) - a (2) bekezdésben foglalt feltételek fennállása esetén -

ba) a fiatalokorú anya kérelmére engedélyezi a fiatalokorú anyának az egy év alatti gyermekével történő együttes elhelyezését, vagy

bb) a fiatalokorú szülő kérelmére engedélyezheti a fiatalokorú szülő és az egy évet betöltött gyermek együttes elhelyezését (a ba) és bb) alpontban foglaltak a továbbiakban együtt: együttes elhelyezés).

(2) Az együttes elhelyezést akkor lehet engedélyezni, ha

- a) a Bv. tvr. 36. § (4a) bekezdésében meghatározott kizáró feltételek nem állnak fenn,
- b) a gyermek törvényes képviselője hozzájárul a gyermek intézetben történő elhelyezéséhez, és
- c) az egy évet betöltött gyermek esetében az együttes elhelyezéshez szükséges feltételek az intézetben fennállnak.

(4) Ha a fiatalkorú a javítóintézeti nevelés ideje alatt gyermeket szül, és kéri, hogy gyermekét vele együtt helyezték el, az intézet igazgatója engedélyezheti azt, ha az elhelyezésnek megvannak a (2) bekezdésben foglalt feltételei.

(5) Az együttes elhelyezésről az intézet értesíti a fiatalkorú lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, és újszülött esetében kéri az esetleges gyámrendelést.

(6) A gyermeke gondozását ellátó fiatalkorú számára olyan napirendet kell előírni, amely lehetővé teszi a gyermeke gondozásával kapcsolatos feladatainak az ellátását. Arra az időre, amíg a fiatalkorú iskolai oktatáson, szakképzésen vesz részt, a gyermeke felügyeletéről az intézet gondoskodik.

(7) Ha a fiatalkorú befogadásakor közli, hogy kiskorú gyermeke felügyelet nélkül maradt, az intézet erről haladéktalanul értesíti a kiskorú lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt vagy hivatali időn kívül a rendőri szervet.

13. § (1) A befogadásakor az intézet átveszi a fiatalkorútól azokat a tárgyakat, amelyeket nem tarthat magánál. Az átvett tárgyakról az intézet tételes felsorolás alapján átvételi elismervényt készít, és gondoskodik azok biztonságos megőrzéséről.

(2) A fiatalkorú nem tarthat magánál olyan tárgyat, amely veszélyezteti az intézet rendjét, biztonságát, saját vagy mások életét, testi épségét. Letétbe kell helyezni továbbá a fiatalkorú értéktárgyait és a nála lévő készpénzt. Az átvett készpénzt egyezer forint értékhatár felett pénztintézetben, betétben kell elhelyezni. Az egyezer forint alatti készpénz, valamint a betétben történő elhelyezésig az egyéb készpénz megőrzését a pénzkezelési és házipénztári szabályzatban meghatározottak szerint kell biztosítani.

(3) A fiatalkorú a törvényes képviselője hozzájárulásával, és az intézet igazgatójának engedélyével az intézetben saját ruháját használhatja. Amennyiben a fiatalkorúnak nincs megfelelő ruházata, vagy nem kívánja a saját ruháját használni, befogadásakor el kell látni intézeti ruházattal, és gondoskodni kell - a fiatalkorú kérésének figyelembevételével - a leadott saját ruha raktározásáról vagy a törvényes képviselő részére történő megküldésről.

(4) A fiatalkorú által magával hozott gyógyszereket az egészségügyi részlegre kell leadni.

(5) Ha a fiatalkorúnál fegyvernek minősülő tárgy, lőszer vagy kábítószer van, azt át kell adni az intézmény székhelye szerint illetékes rendőri szervnek.

14. § (1) Az intézet a befogadott növendéket törzskönyvi nyilvántartásba veszi, és személyi adatlapot állít ki róla. Az intézet a törvényben meghatározottak szerint adatszolgáltatást teljesít, és felelős az adatvédelmi szabályok betartásáért.

(2) A fiatalkorúról az intézet fényképet készít, és a jogszabály 4. számú melléklet szerinti azonosító kártyát állít ki.

15. § (1) A befogadásakor tájékoztatni kell a fiatalkorút

a) a javítóintézeti nevelés végrehajtásának rendjéről,

b) a jogairól és azok gyakorlásának módjáról, valamint kötelezettségeiről,

c) a jutalmazás és büntetés rendjéről,

d) az intézet házirendjéről,

e) a javítóintézet engedély nélküli elhagyásának Bv. tvr. 112. § (1a) bekezdésében foglalt következményéről, és

f) a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 122. §-ában foglalt, a javítóintézeti nevelés szabadságvesztésre való átváltoztatásának szabályairól.

(2) Ha a fiatalkorú nem tud olvasni, a tájékoztatást szóban kell megadni. A tájékoztatás megtörténtét és annak tudomásulvételét írásban kell rögzíteni.

(3) A befogadást követő három napon belül tájékoztatni kell a fiatalkorút a javítóintézeti nevelés kezdő és utolsó napjáról, valamint az ideiglenes elbocsátás első lehetséges időpontjáról.

16. § (1) Az intézet a fiatalkorú befogadásáról - a befogadás és a várható elbocsátás napjának megjelölésével - három munkanapon belül írásban értesíti:

a) az első fokú ítéletet hozó bíróságot,

b) a fiatalkorú lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt,

c) az átmeneti vagy tartós nevelt, valamint az ideiglenesen elhelyezett fiatalkorú nevelésbe vételét vagy ideiglenes elhelyezését elrendelő járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt,

d) a fiatalkorú törvényes képviselőjét,

e) az átmeneti nevelt, az ideiglenes hatállyal elhelyezett fiatalkorú vér szerinti szülőjét,

f) az átmeneti vagy tartós nevelt fiatalkorú esetében a gondozását, nevelését végző gyermekotthont vagy nevelőszülőt,

g) a fiatalkorú számára kirendelt pártfogó felügyelőt,

h) a bünyügyi nyilvántartást vezető Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalát.

Elhelyezés

18. § (1) Az újonnan érkezett fiatalkorú elhelyezésére az intézet befogadó csoportot működtet, ahol a fiatalkorú a végleges csoportba helyezéséről szóló döntés meghozataláig - legfeljebb azonban egy hónapig - tartózkodik.

(2) A fiatalkorú személyiségének, neveltségi szintjének, értelmi képességeinek, egészségi állapotának feltárása érdekében, az intézet szakértői csoportot működtet, melynek pszichológus, gyógypedagógus, orvos tagja végzi el a szükséges vizsgálatokat.

19. § (1) Az intézetben a fiatalkorú nevelését, gondozását, a szakmai programban meghatározott elvek szerint kialakított kisközösségekben (a továbbiakban: csoport) kell biztosítani. Egy csoportban legfeljebb tizenkettő fő helyezhető el, illetve az értelmi fogyatékos, szenvedélybeteg, a súlyos beilleszkedési zavarokkal, személyiségzavarokkal küzdő fiatalkorúak számára létrehozott speciális csoportokban legfeljebb nyolc fő.

(2) Az intézetben a csoport férőhelyszámához igazodó önálló lakóegységet kell biztosítani, amely háló- és tanulószobákból, közös nappali szobából, valamint vizesblokkból áll. A lakóegységhez konyha is tartozhat. A lakóegységet a mindennapi életvitelhez szükséges bútorokkal, berendezési tárgyakkal és eszközökkel kell felszerelni.

A fiatalkorú számára külön fekvőhelyet és önálló szekrényt vagy szekrényrészt kell biztosítani. Egy fiatalkorúra legalább öt négyzetméternyi háló-, illetve tanulószobának, egy csoportra legalább harminc négyzetméternyi közös nappali szobának kell jutnia.

(3) Az intézetben ki kell alakítani

a) az egészségügyi ellátás céljára orvosi rendelőt, valamint betegszobát,

b) az étkeztetés céljára konyhát és közös étkezőhelyiséget,

c) a szabadidő hasznos eltöltésére, közösségi tevékenységekre alkalmas helyiségeket, így különösen könyvtárat, szakköri szobát,

d) sportolásra alkalmas termet és sportpályát,

e) vallásgyakorlásra alkalmas helyiséget,

- f) a látogatók fogadására, továbbá a kapcsolattartásra jogosult más személyekkel történő érintkezés céljára alkalmas helyiséget,
g) a terápiás foglalkozásokhoz szükséges csoportszobát.
- (4) Biztosítani kell a fiatalok iskolai oktatásához, szakképzéséhez szükséges tantermeket, továbbá a munkafoglalkoztatáshoz a megfelelő berendezésekkel, gépekkel, eszközökkel felszerelt foglalkoztatókat.

Ellátás

21. § (1) A fiatalok számára naponta ötszöri, az életkorának megfelelő, de legalább egyszeri alkalommal meleg étkezéssel, illetve orvosi javaslat alapján kímélő ételről kell gondoskodni.

(2) A fiatalok számára biztosítani kell

- a) fehérneműt, valamint az évszaknak megfelelő hétköznapi (otthoni és utcai) felsőruhát és cipőt, továbbá sportruházatot,
b) a munkavégzéshez munkaruhát, védőruhát, védőfelszerelést,
c) hálóruhát, ágyneműt, törülközőt, papucsot,
d) tanszereket és egyéb iskolai felszerelést,
e) tisztálkodási és testápolási szereket,
f) sporteszközöket, játékokat.

(3) A ruházat tisztítása, javítása az intézet feladata. A ruházat mosásában, javításában - a házirend előírásai szerint - a fiatalok is részt vesz az önkiszolgáló tevékenység keretében.

22. § (1) A fiatalok el kell látni rendszeres havi zsebpénzzel, melynek összegét a fiatalok magatartása, szorgalma figyelembevételével a nevelő javaslatára az intézet igazgatója havonta állapítja meg.

(2) A havi zsebpénz legalacsonyabb összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (a továbbiakban: nyugdíjminimum) 15%-a, legmagasabb összege a nyugdíjminimum 20%-a. Az engedély nélküli távollét idejére zsebpénz nem jár.

(3) A zsebpénzről a nevelő az 5. számú melléklet szerinti nyilvántartást vezeti. A zsebpénz kezelése a zsebpénzkezelési szabályzat szerint történik.

(4) A fiatalok a zsebpénzből, valamint indokolt esetben a letéti pénzből szükségleti cikkeket szerezhet be. A vásárlás történhet az intézetben működtetett boltban, illetve az intézeten kívül, az e feladattal megbízott intézeti munkatárs közreműködésével.

5.2. Az előzetes letartóztatás végrehajtása

59. § (1) Az előzetes letartóztatás végrehajtására a javítóintézeti nevelésre vonatkozó szabályokat az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig az ügyész, ezt követően a bíróság (a továbbiakban: rendelkezési jogkör gyakorlója) rendelkezik az előzetesen letartóztatott fiatalok

- a) elkülönítéséről az ugyanabban az eljárásban letartóztatottaktól,
b) levelezése és látogatása ellenőrzéséről,
c) levelezésének, a látogató fogadásának és a csomagküldemény átvételének korlátozásáról,
d) más intézetbe való átszállításáról,
e) polgári egészségügyi intézményben való elhelyezéséről, kivéve, ha arra orvosilag indokolt sürgős esetben kerül sor.

(3) A fiatalok előzetes letartóztatásának megszüntetéséről a bíróság, illetve a vádirat benyújtásáig az ügyész is rendelkezhet.

(4) Az intézet gondoskodik a rendelkezési jogkör gyakorlója rendelkezéseinek végrehajtásáról. Ha a bírói vagy ügyészi rendelvény az előzetes letartóztatás végrehajtására

vonatkozó valamely kérdésben nem tartalmaz rendelkezést, az intézet az általános jogszabályi előírásoknak megfelelően jár el.

(5) Ha az intézet az előzetes letartóztatás végrehajtása alatt a rendelkezési jog gyakorlójának jogkörébe tartozó döntés szükségességét észleli, erről őt haladéktalanul értesíti.

Befogadás

60. § (1) A 3. számú mellékletben megjelölt intézet a fiatalkorút az előzetes letartóztatást elrendelő és a javítóintézetben történő végrehajtásról rendelkező bírósági határozat, valamint az 59. § (2) bekezdésében meghatározottak által kiállított rendelvény alapján fogadja be.

(2) A fiatalkorú az intézetben saját ruháját viselheti. A fiatalkorúról azonosító kártyát nem kell kiállítani.

(3) Az intézet az előzetes letartóztatás lejártának az idejét nyilvántartja.

61. § (1) A fiatalkorú befogadásáról a 16. § (1) bekezdésében meghatározottakon kívül értesíteni kell

a) az előzetes letartóztatást elrendelő bíróságot,

b) a fiatalkorú lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságot,

c) az ügyészt, a vádirat benyújtásáig.

(2) A fiatalkorú személyazonosító igazolványát a fogvatartási hely megváltoztatásáig, illetve szabadulásáig az intézetben kell őrizni.

Ellátás

62. § (1) A fiatalkorút csak akkor kell ellátni ruházattal, ha nincs megfelelő saját ruhája.

(2) A fiatalkorú zsebpénzellátásban nem részesül.

(3) Ha a fiatalkorú nem rendelkezik letéti pénzzel, az intézet biztosítja számára havonta legalább két levél továbbításának postaköltségét.

64. § A fiatalkorú intézeten kívüli oktatásban, képzésben, munkafoglalkoztatásban nem vehet részt.

Szabadítás

75. § (1) Az előzetesen letartóztatott fiatalkorút a lejárati napján, illetve az előzetes letartóztatást megszüntető rendelkezés alapján az intézetből szabadon kell bocsátani, és a törvényes képviselőnek vagy megbízottjának az intézet székhelyén kell átadni. Ha a törvényes képviselő, illetve megbízottja a fiatalkorúért nem jelenik meg, gondoskodni kell a fiatalkorú elkülönített elhelyezéséről és a továbbiakban az 56. § (4) bekezdése szerint kell eljárni.

(2) Ha a bíróság az előzetes letartóztatást a tárgyaláson szünteti meg, az erről szóló végzés átadása után a fiatalkorút helyben szabadítani kell, annak tájékoztatása mellett, hogy szabadulási igazolásának az átvétele, illetve az elszámolás érdekében az intézetet a következő munkanapon, hivatali időben keresse fel.

(3) A szabaduló fiatalkorút a jelen levő törvényes képviselőjének vagy megbízottjának, a más ügy miatt jogerős javítóintézeti nevelés hatálya alatt álló fiatalkorú a javítóintézet megbízottjának kell átadni, de távollétük a szabadításnak nem akadálya. A fiatalkorú átvételére jogosult személy távolléte esetén az eljárás helye szerint illetékes átmeneti gondozást nyújtó gyermekvédelmi intézményben kell a fiatalkorú számára elhelyezést biztosítani.

(4) A (2) bekezdés alapján helyben szabadított fiatalkorú - írásbeli kérelmére - a tárgyalásról az intézetbe visszaszállítható, ha az intézet hivatali idejében a szabadulási igazolás kiadása és az elszámolás még aznap elvégezhető.

(5) Az előzetes letartóztatásból szabaduló fiatalkorú részére az intézet szabadulási igazolást ad. A szabadításakor ki kell adni a fiatalkorú részére a személyazonosító igazolványát, a letéti pénzt, a letétként kezelt értéktárgyait, saját ruházatát, valamint iskolai bizonyítványát.

(6) A fiatalkorú szabadításáról értesíteni kell azokat a szerveket és személyeket, akiket a fiatalkorú intézetbe történt befogadásáról értesítettek, továbbá az előzetes letartóztatás megszüntetését elrendelő ügyészt vagy bíróságot.

75/A. § Ha a bíróság az előzetesen letartóztatott fiatalkorút jogerősen elzárás büntetésre ítélte, akkor az intézet igazgatója az előzetes letartóztatás megszűnése vagy megszüntetése esetén haladéktalanul intézkedik - az aznapi átszállítás szükségességének megjelölésével és a bíróság felhívásának megküldésével - a rendőrségnél a fiatalkorú büntetés-végrehajtási intézetbe történő átszállítása iránt.

6. A FIATALKORÚAK ELLENI BÜNTETŐELJÁRÁS

A fiatalkorú elkövetővel szembeni büntetőeljárás elsődleges *célja a fiatalkorú nevelése, helyes irányú fejlődésének elősegítése, védő-óvó intézkedések hozatala* és csak ezeket követi a megbüntetés, mint végső cél. A fiatalkorúval szemben folytatott büntetőeljárás során a *fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat* kell alkalmazni.

A fiatalkorúak elleni *büntetőeljárás alanyai* a terhelt, a védő, a terhelt törvényes képviselője, a fiatalkorúak ügyésze, és a bíróság.

A terhelt:

- fiatalkorú az, aki a *bűncselekmény elkövetésekor* a 14. életévét betöltötte, de a 18. életévét még nem. (az életkornak a bcs. elkövetésekor van jelentősége)

- ha az elkövető a 18. életévét nem töltötte be, de *házasságkötés folytán* – a polgári jog szabályai szerint – nagykorúvá válik, a vele szemben folytatott büntetőeljárás során a fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal a kikötéssel, hogy az eljárásban nem vehet részt a törvényes képviselője.

- ha az elkövető a bcs. elkövetésekor még fiatalkorú volt, de a cselekménye *elbírálásakor már nem*, a vele szemben folytatott büntetőeljárás során a fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal a kikötéssel, hogy az eljárásban nem vehet részt a törvényes képviselője.

Nem alkalmazhatók a fiatalkorúakra vonatkozó szabályok azzal szemben, aki a bcs-eket részben a 18. életéve előtt, részben utána követte el.

A védő:

A védő részvétele *kötelező*, kirendeléséről a nyomozás megindulásakor gondoskodni kell.

A törvényes képviselő:

A törvényes képviselő elsősorban *a felügyeletet gyakorló szülő, gyámság esetén a gyám, állami gondozott fiatalkorú esetén az intézet igazgatója, vagy helyettese.*

A szabadságvesztés büntetését töltő, vagy javítóintézeti nevelés alatt álló, továbbá nevelőintézetben, nevelőotthonban elhelyezett, de nem állami gondozott fiatalkorú esetében a törvényes képviselő a *szülő vagy a gyám*.

Ha a szülő együtt követi el a bcs-t a fiatalkorúval, vagy érdekei ellentétesek a fiatalkorú érdekeivel, továbbá, ha a fiatalkorúnak nincs törvényes képviselője, vagy jogainak gyakorlásában akadályozva van, vagy ha nem állapítható meg, hogy ki a fiatalkorú törvényes képviselője, a hatóság gondoskodik *eseti gondnok* kijelöléséről.

A törvényes képviselő a fiatalkorú terhelt védelme érdekében **részt vehet az ügyben**. Jogállása hasonló a védő jogállásához, így a védő ügyféli jogai – a kérdezési jog kivételével – őt is megilletik. A hatóságok kötelesek biztosítani, hogy a büntetőeljárás során a törvényes képviselő az őt megillető jogokat maradéktalanul gyakorolhassa (a hatóság részéről az értesítési kötelezettség, a határozatok megküldésének kötelezettsége).

A fiatalkorúak ügyésze:

Fiatalkorúval szemben folytatott büntetőeljárás során a *felettes ügyész által kijelölt ügyész* jár el, akinek részvétele az *első fokú és a másodfokú tárgyaláson is kötelező*. Fiatalkorúval szemben pótmagánvádnak nincs helye, magánvádas ügyekben pedig a vádat az ügyész képviseli.

A bíróság:

Fiatalkorú elkövető helyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyében *csak a megyei bíróság székhelyén működő helyi bíróság* járhat el (Bp. területén a Pesti Központi Kerületi Bíróság).

A bíróság kijelölt tanácsa – mint *fiatalkorúak tanácsa* – jár el. A tanács elnökét, másodfokon a tanács egyik tagját az *Országos Igazságszolgáltatási Tanács* jelöli ki. Az első fokú bírósági tanács egyik ülnekének *pedagógus végzettségűnek* kell lennie.

A bizonyítás szabályai:

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás során a törvény ***kötelezővé teszi 4 bizonyítási eszköz beszerzését***.

A fiatalkorú egyéniségét, értelmi fejlettségét és életviszonyait jellemző körülmények felderítése érdekében a ***gondozót tanúként kell kihallgatni***. Gondozó az, aki a fiatalkorú tényleges nevelésében, gondozásában részt vesz (nem feltétlenül a törvényes képviselő, pl. javítóintézetesnél a nevelőtanár, szabadságvesztését töltőnél a nevelőtanár, kihelyezett nevelésnél a nevelő szülő). A gondozó a *fiatalkorúval kapcsolatos körülmények* felderítésénél nem élhet vallomás megtagadási jogával, nem rendelkezik mentességgel. Nem köteles válaszolnia azonban az *ügy körülményeinek* felderítését illetően. Szükség esetén azokat a gondozókat is ki kell hallgatni tanúként, akik korábban részt vettek a fiatalkorú gondozásában.

A fiatalkorú ***életkorát közokirattal*** kell bizonyítani. Ez lehet születési anyakönyvi kivonat, vagy személyi igazolvány. Fő szabály szerint az életkort igazoló közokirat a személyi igazolvány. *Anyakönyvi kivonatot csak akkor kell beszerezni*, ha a fiatalkorúnak nincs személyi igazolványa, vagy az igazolványban szereplő adatok helyességét illetően kétség merül fel, vagy ha a fiatalkorú előzetes letartóztatását rendelték el.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban ***környezettanulmány*** készítése kötelező. Ezt általában a nyomozó hatóság készíti, de kérheti önkormányzati aktivista és gyámhatóság segítségét is. *Csak gyámhatóság* készítheti a környezettanulmányt, ha a fiatalkorú pártfogói felügyelet alatt áll, veszélyeztetettként nyilvántartott, ill. nevelőszülőkhöz van kihelyezve.

A környezettanulmányoknak ki kell térnie a terhelt körülményeire, neveltetésére, életviszonyaira, a mikro- és makrokörnyezetében tanúsított magatartására, szokásaira és minden olyan adatra, ami a fiatalok pontos megismerését és vele szemben a legmegfelelőbb intézkedés megtételét elősegíti.

Az információkat szolgáltató személyek nevét és adatait záradékként fel kell tüntetni.

A környezettanulmány során olyan adatok is felszínre kerülhetnek, amelyek a fiatalok tudomására jutása esetén annak fejlődésére, személyiségére hátrányos hatással lenne, ezért iratismertetéskor a környezettanulmányt ki kell emelni, ill. a bírósági tárgyaláson a környezettanulmány felolvasásakor a fiatalok ki kell vezetni a teremből.

Ha a fiatal még tanuló, vagy iskolai tanulmányait az eljárás megindítása előtt egy évnél nem régebben fejezte be, ill. szakította félbe, **iskolai jellemzést**, vagy osztályfőnöki feljegyzéseket tartalmazó iskolai személyiséglapot kell beszerezni. Munkaviszonyban álló fiatalok esetében **munkahelyi véleményt**, jellemzést kell csatolni az iratokhoz.

Kényszerintézkedés alkalmazása:

Fiatalok **előzetes letartóztatásának csak** akkor van helye, ha az a bcs. *különös tárgyi súlya folytán* szükséges (*őrizetbe vételnél is ez a szabály érvényesül*).

A vádirat benyújtása előtt a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásban a nyomozási bíró által tartandó *ülés a védő távollétében nem tartható meg*. Az ülésről a törvényes képviselőt és a gondozót *értesíteni kell*, ők az ülésen felszólalhatnak.

Ha a bíróság elrendeli a fiatalok előzetes letartóztatását, azt - a bíróság döntésétől függően - **javítóintézetben, vagy büntetés-végrehajtási intézetben** kell végrehajtani.

A fogvatartott fiatalok *el kell különíteni* a felnőtt korú elkövetőktől.

Ha a fiatalok terhelt előzetes letartóztatásának kezdetétől **két év eltelt**, az előzetes letartóztatást – fő szabály szerint – meg kell szüntetni.

Felkészülési kérdések

- 1. Ismertesse az alannyá válás feltételeit!**
- 2. Beszéljen a fiatalok jogairól, kötelezettségeiről!**
- 3. Határozza meg a javítóintézeti nevelés célját, felügyeletét és a végrehajtás rendjét!**
- 4. Határozza meg a befogadás általános szabályait!**
- 5. Ismertesse az elhelyezés, ellátás szabályait!**
- 6. Határozza meg az előzetesen letartóztatottakra vonatkozó szabályokat!**